

Svatý Jakub

Apoštol Jakub, označovaný **Starší**, **Větší** či **Zebedeův** (pro odlišení od svého jmenovce Jakuba Alfeova) byl jeden z dvanácti apoštolů – učedníků Ježíše Krista. Jméno Jakub je překladem Iácobos pořečteného tvaru jména slavného patriarchy Jakuba.

Jakub pocházel z Betsaidy u Genezaretského jezera v Palestině. Jeho rodiče byli rybář Zebedeus a Salome, jeho bratrem byl Jan, apoštol a evangelista.

Ježíš ho povolal hned po Petrovi a jeho bratru Ondřejovi i s mladším bratrem Janem, když na lodi společně se svým otcem spravovali sítě (viz Mt 4,21-22 nebo Mk 1,19-20). Byli totiž rybáři a ve svém řemesle zřejmě i podnikatelé, neboť měli najaté pomocníky (viz Mk 1,20). Podle evangelia oba velkodušně opustili otce i loď a šli za ním. Ve zmíněných seznamech Kristových apoštolů zaujímá Jakub druhé místo po Petrovi u Marka (3,17) nebo třetí místo po Petrovi a Ondřejovi v evangeliích Matouše (10,2) a Lukáše (6,14), zatímco ve Skutcích apoštolů přichází po Petrovi a Janovi. Tak je také zmíněn před Janem, když oba bratři žádají Ježíše, aby seděli jeden po jeho pravici a druhý po jeho levici ve chvíli jeho uvedení na trůn v království (Mk 10,35-40).

Pro jejich bouřlivý temperament dal Ježíš oběma bratřím, Jakobovi a Janovi mnohoznačné přívlastky "Boanerghés", což znamená "synové hromu" (viz Mk 3,17). *Lukáš totiž vypráví, že když Ježíš se svými učedníky putoval do Jeruzaléma, poslal před sebou posly: "Ti cestou přišli do jedné samařské vesnice, aby tam připravili nocleh. Ale Samaritáni ho nepřijali, protože měl namířeno do Jeruzaléma. Když to viděli učedníci Jakub a Jan, řekli: Pane, chceš, abychom svolali z nebe oheň, aby je zahubil? On však se obrátil a přísně je pokáral"* (viz Lk 9,52-55).

Jakub je v úryvcích Písma častěji uváděn za Petrem hned na druhém místě a tím je zdůrazněna jeho důležitost. Spolu s Petrem a Janem patřil Jakub ke Kristovým privilegovaným učedníkům, usuzuje se z toho, že byli Ježíšem povoláváni k významným intimním událostem. Ať šlo o vzkříšení dcery Jairovy (Mk 5,37; Lk 8,51), o událost Proměnění na hoře Tábor (Mt 17,1; Mk 9,2; Lk 9,28), zahájení tzv. eschatologického proslovu (Mk 13,3) nebo povolání do Ježíšovy blízkosti v Getsemanské zahradě, kde se pak z úzkosti potil krví (Mt 26,37; Mk 14,33). Po Ježíšově Nanebevstoupení hlásal Jakub evangelium. Jedna věc zůstává naprosto jasná, a sice to, že Jakub se těšil velké autoritě uvnitř prvotní církve v Jeruzalémě, podílel se na jejím budování a spolu s Petrem za ni cítil pastorální odpovědnost.

Podle jedné pozdější tradice sahající k Isidorovi ze Sevilly hlásal Jakub evangelium ve Španělsku, které bylo důležitým regionem římské říše. Jiná tradice uvádí, že jeho hlavním působištěm byl Jeruzalém a Samařsko. Podle ní se Španělsko stalo až domovem jeho ostatků. O jeho legendárních cestách však není spolehlivých pramenů. Naprosto spolehlivé je, že v Jeruzalémě byl kolem velikonoce roku 44 zatčen vojáky Heroda Agrippy I., který byl vnukem Heroda Velikého, a na příkaz krále sťat mečem. Jakobovu popravu uvádějí Skutky apoštolské (viz Sk 12,2) a hodnověrná zpráva o ní existuje také od dějepisce Eusébia ve spisech Klementa Alexandrijského. Jakub byl první z dvanácti Kristových apoštolů, který podstoupil mučednickou smrt.

Legendy o svatém Jakobovi

V souvislosti s jeho popravou se také mluví o farizeovi Josiáš, který mu prý při zatýkání za pomoci uplacené lůzy hodil kolem krku provaz. Cestou na popraviště šel průvod kolem domu, kde seděl muž nemocný dnou; nebyl schopen chůze a prosil Jakuba o pomoc. K smrti odsouzený nemocnému řekl: „Ve jménu mého Pána Ježíše Krista, vstaň zdráv a chval svého Spasitele.“ Muž se zvedl a mohl zase chodit. Josiáš se pod vlivem tohoto zázraku obrátil. Na popravišti prosil Josiáš za odpuštění a vyznal víru v Krista. Dostal od Jakuba políbení pokoje a byl pak spolu s Jakubem sťat.

Legend, vysvětlujících, jak se z Jeruzaléma po Ježíšově smrti svatý Jakub dostal až na Pyrenejský poloostrov, je několik. Podle jedné z nich se vydal hlásat evangelium pryč z Palestiny a došel až do dnešního Španělska.

Jeho misijní činnost na Pyrenejském poloostrově se setkala s rozhodným odmítnutím místního obyvatelstva. Svatému Jakobovi se zde podařilo získat jen 8 učedníků. Legenda vypráví, že se všichni setkali jedné noci za zdmi římské pevnosti Caesaraugusty na pravém břehu řeky Ebro. Zklamán neúspěchem svého misijního působení chtěl se sv. Jakub ihned vrátit do Palestiny. A právě tehdy uprostřed mrazivé lednové noci roku 40 se na nebi ukázal neobvyklý jas a v něm andělé, kteří přinášeli jaspisový sloup (pilar) s Matkou Boží. Andělé postavili sloup na zem a Panna Maria promluvila ke svatému Jakobovi: "Synu, to místo je určeno k tomu, abych zde byla uctívána. Díky tobě zde povstane na mou památku kostel. U tohoto sloupu postavíš oltář. Na tomto místě vykoná na mou přímlovu moc Nejvyššího neobyčejná znamení a zázraky zvláště pro ty, kteří mě zde budou vzývat ve svých potřebách. Tento sloup zde bude stát až do konce věků." Svatý Jakub na místě vybudoval kapli, která se nazývá Santa Capilla (nyní je uvnitř velké budovy Baziliky Panny Marie "El Pilar"). Poté se svatý Jakub vrátil do vlasti a tam roku 44 zemřel mučednickou smrtí na rozkaz Heroda Agrippy. Jeho tělo naložili učedníci na loďku a pustili na moře, aby nebylo zneuctěno. Andělé pak vedli loďku celým Středozezemním mořem, až ji vlny vyplavily na španělském pobřeží. Tam tělo našli jeho španělští učedníci a pochovali jej na místě, kde dnes stojí Santiago.

Křesťanští rytíři, kteří bojovali proti Maurům za nezávislost Španělska, říkali, že se jim svatý Jakub několikrát zjevil na bílém koni, aby proti Maurům bojoval za křesťanství. Podle jedné pozdější legendy se svatý Jakub zázračně objevil během bitvy u Clavija. Proto je někdy nazýván jako Matamoros (Maurobijec).

Ostatky svatého Jakuba

Jakub byl zprvu pohřben v Jeruzalémě. Podání vypravuje, že první křesťané postavili na místě Jakobova umučení v Jeruzalémě kostel svatého Jakuba. Odtud byly jeho ostatky prý za císaře Justiniána I. přemístěny do palestinského kláštera Raithu. Někde je uváděno, že jde o Sinaj a dobu kolem roku 70, kde postavili klášter svatého Jakuba, dnešní klášter sv. Kateřiny. Existuje i legenda, podle které Jakobovy ostatky přenesli andělé do paláce pohanky Lupy, která se ve Španělsku stala křesťankou. Kolem místa hrobu v jejím paláci byl později vystavěn chrám a město Santiago de Compostela.

Pravděpodobnější je podání týkající se přenesení Jakubových ostatků do Španělska třemi mnichy. Ti se k tomu rozhodli v době, kdy strážci kláštera, ustanovení z potomků otroků, odpadli k mohamedánské víře. K přenesení snad tedy došlo na ochranu před Saracény. Nejprve byla za místo zvolena Zaragoza, ale ta byla v roce 714 dobytá. Na ochranu před Maury prý ostatky byly přeneseny k Irii Flavii v Galicii, kde na čas upadly v zapomenutí a teprve za krále Alfonse Cudného (791-842) byly v tamní mramorové hrobce roku 813 objeveny biskupem Teodomirem z Irie. Údajně jako první si mimořádného hrobu všiml poustevník Pelayo, přičítaje to třpytu hvězd. Když král Alfons nad hrobem vystavěl ke cti sv. Jakuba v roce 816 chrám, který byl posvěcen 25. července 816 (odtud je stanoven den svátku), přeložil k němu biskup své sídlo a zároveň začalo kolem vyrůstat město Santiago de Compostella.

O Jakubův hrob v Compostelle zprvu pečovali benediktýni, ale po nájezdu Maurů roku 997 byl původní chrám zničen. Král Alfons III. Veliký (Asturský) dal nad hrobem apoštola vystavět v letech 1075-1150 trojlodní katedrálu s půdorysem latinského kříže. Mezi její architektonicky nejvýznamnější části patří z jižní strany portál zlatníků a portál Slávy, tvořící hlavní průčelí katedrály. Ostatky sv. Jakuba byly uloženy do stříbrné rakve v chrámové kryptě. Do pražské katedrály sv. Víta se v roce 1212 dostaly zub a další dvě částky z ostatků svatého Jakuba.

Svátek se tradičně slaví 25. července s tím, že pokud připadne na neděli, zahajuje se v Compostelle svatý Jakubův rok (ustanovení papeže Kallixta II.). Papež Alexandr III. udělil Santiagu de Compostella titul Svaté město (jako má Jeruzalém a Řím) i odpustková privilegia. Santiago de Compostella se stalo od 10. století nejvýznamnějším poutním místem středověku, které přitahovalo až do 15. století více poutníků než Řím nebo Jeruzalém. K místu na severozápadě Španělska vznikly četné slavné poutní cesty, které jsou lemovány kláštery, kostely, útulky a kaplemi (Svatojakubská poutní cesta). Místo Jakubova hrobu je stále předmětem velké úcty a dodnes je cílem četných poutí, nejen z Evropy, ale i z celého světa.

Ikonografické znázorňování

Na dřívějších znázorněních vidíme Jakuba Staršího jako apoštola, většinou s knihou či svitkem evangelia. Později se objevuje téměř vždy jako poutník s holí, kloboukem, brašnou a mušlí hřebenatkou. Podobně (také s poutnickým kloboukem, holí a mušlí hřebenatkou) bývá znázorňován svatý Roch, který ale na rozdíl od svatého Jakuba zpravidla odkrývá své stehno (nad kolenem), nebo přímo ukazuje na ránu na něm. Na některých zobrazeních jsou také poukazy na jeho mučednictví (atribut meče). A konečně poslední verzi, používanou především na Pyrenejském poloostrově, je znázornění sv. Jakuba jako rytíře maurobijce ("Matamoros", "bijec Maurů", "Santiago Matamoro"). Svatý Jakub (Santiago) je uctíván jako národní patron Španělska, je také patronem poutníků, bojovníků, dělníků, horníků, kloboučníků, lékárníků; vzýván je za dobré počasí i na ochranu před revmatismem. Jeho památku obzvláště vzývá řád svatojakubských rytířů.

Svatojakubská mušle

Symbolem poutníků putujících do Santiaga de Compostelly je Svatojakubská mušle. Původ mušle pochází z legendy, podle které portugalský rytíř stál v blízkosti přístaviště, kde stála loď, která přivezla ostatky svatého Jakuba do Španělska. Když jeho kůň viděl podivuhodný a světlý třpyt, který dopadal z hvězd na apoštola, byl z pohledu tak vyděšený, že skočil do vody a vzal s sebou do hlubin i rytíře. Rytíř byl zachráněn a vytažen na palubu. Zachránci plni

úžasu viděli, že jeho tělo bylo zcela pokryto svatojakubskými mušlemi. Existují i další legendy, které se váží ke Svatojakubské mušli. Všechny mají v podstatě stejnou předlohu příběhu, totiž svatým Jakubem zázračně zachráněné lidi

Zdroj: http://cs.wikipedia.org/wiki/Jakub_V%C4%9Bt%C5%A1%C3%AD